

Aleg 491

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o udzielaniu pożyczek bezprocentowych na osuszanie i drenowanie gruntów.

Wysoki Sejmie!

W roku 1908 zaciągnął Wydział krajowy w myśl §. 1. umowy zawartej między c. k. Ministerstwem rolnictwa a Wydziałem krajowym w sprawie udzielania bezprocentowych pożyczek na osuszanie i drenowanie gruntów, II-gą pożyczkę w Banku krajowym w nominalnej kwocie 500.000 K, w 4% obligacjach komunalnych IV. emisji Banku krajowego, zwrotną według załączonego % planu umorzenia.

Pożyczka ta została w dniu 23. maja 1908 zrealizowaną a po spieniężeniu powyższych obligacji po kursie 94 — uzyskano gotówkę 462.535 K 46 hal., którą podobnie jak w roku poprzednim ulokowano w Banku krajowym na osobnym rachunku bieżącym.

Różnicę między uzyskaną gotówką, a nominalną wartością efektów w kwocie 27.214 K 54 hal. pokryto z dotacji dyspozycyjnej na drobne melioracje. Procenta od tej II-giej pożyczki uiszczył w r. 1908 c. k. Skarb państwa w dwóch półrocznych ratach w dniu 1. marca i 1. września po 10.250 K.

Podobnie jak w r. 1907, wskutek starań Wydziału krajowego c. k. krajowa Dyrekcya skarbu rozporządzeniem z dnia 22. lutego 1908 l. 18265 udzieliła dla tej II. pożyczki uwolnienia od należności stemplowej i bezpośrednich od dokumentów odnoszących się do zaciągnięcia rzeczonej pożyczki po myśli artykułu I-go ustawy z dnia 25. marca 1902 Dz. p. p. Nr. 70.

W myśl programu przedłożonego w r. 1907 Wysokiemu Sejmowi Wydział krajowy przyznał w r. 1908 pożyczek bezprocentowych z uzyskanego jak wyżej wspomnianego funduszu, jak następuje:

W I. okręgu, obejmującym powiat polityczny Buczacz i Podhajce, na drenowanie gruntów w pięciu majątnościach, 5 pożyczek w ogólnej sumie 78.432 K.

W II. okręgu obejmującym powiaty polityczne Przemyśl i Sambor na drenowanie gruntów w dwóch majątnościach, 2 pożyczki w ogólnej sumie 46.000 koron.

W III. okręgu obejmującym powiat polityczny Krosno i Sanok na drenowanie gruntów w czterech miejscowościach, 4 pożyczki w ogólnej sumie 94.500 koron.

W IV. okręgu obejmującym powiat polityczny Limanowa, Grybów i Gorlice, na drenowanie gruntów w pięciu majątnościach 5 pożyczek w ogólnej sumie 66.900 K. wreszcie

w V. okręgu obejmującym powiaty polityczne Wieliczka i Podgórze na drenowanie gruntów w czterech miejscowościach, cztery pożyczki w ogólnej kwocie 89.900 K.

Razem tedy w r. 1908 udzielono ogółem 20 pożyczek bezprocentowych w łącznej kwocie 375.732 kor.

Stan funduszu na bezprocentowe pożyczki za lata 1907 i 1908 przedstawia poniższe zestawienie:

Zaciągnięto w latach 1907/1908 2 pożyczki w kwocie		1,000.000 K — h
z tego przyznano:		
a) w r. 1907	466.526 K 02 h	
odpisano jednak w r. 1908 z powodu mniejszego niż preliminowano kosztu robót	47.914 „ 01 „	
pozostaje	<u>418.612 K 01 h</u>	
b) w r. 1908 udzielono j. w.	375.732 „ — „	794.344 „ 01 „
Z końcem r. 1908 było zatem jeszcze nie rozdzielonych		<u>205.655 K 99 h</u>

która ta kwota dopiero w roku 1909 została przyznana.

Powodem nierozdzielenia powyższej kwoty 205.655 K 99 hal. w r. 1908 była ta okoliczność, że pewna ilość właścicieli, którzy zamierzali korzystać z bezproc. pożyczek, zrezygnowali z promes, i to tak późno, iż nie było możliwem rozdzielenie powyższej kwoty między innych właścicieli w roku 1908, zwłaszcza, że na zebranie dokumentów potrzebnych do uzyskania pożyczki a następnie na hipoteczne jej zabezpieczenie na rzecz funduszu krajowego koniecznym jest czas co najmniej dwóch do trzech miesięcy.

W roku 1908 wykończono przy pomocy bezprocentowych pożyczek roboty nieskończone w r. 1907, oraz wykonano nowe roboty w wymienionych okręgach ogółem w 26 majątnościach. W dwóch majątnościach na życzenie właścicieli Wydział krajowy oddał wykonanie robót w przedsiębiorstwo Bankowi melioracyjnemu we Lwowie, w 24 zaś majątnościach właściciele wykonali roboty we własnym zarządzie.

W celu wytyczenia i nieustannej kontroli robót wykonywanych tak przez Bank melioracyjny, jak i we własnym zarządzie przez właścicieli, oraz odnośnych rachunków, Wydział krajowy wydelegował na koszt funduszu krajowego podobnie jak w r. 1907, pięciu inżynierów kraj. Biura melioracyjnego, przydzielając im odpowiednią ilość kraj. dozorców drenarskich, względnie melioracyjnych, nawet z uszczerbkiem robót publicznych.

I tak kierownictwo robót drenarskich w I. okręgu poruczył Wydział krajowy kierownikowi Ekspozytury kraj. Biura melioracyjnego w Stanisławowie Józefowi Gryzieckiemu, w II. okręgu inżynierowi kraj. Biura melioracyjnego Karolowi Klimowiczowi, w III. okręgu inżynierowi komasacyjnemu Józefowi Gumowskiemu, częściowo zaś kierownikowi regulacji Wisłoka i Pielnicy Józefowi Pruchnikowi, w IV. okręgu inżynierowi Franciszkowi Bernkopfowi, wreszcie w V. okręgu kierownikowi Ekspozytury kraj. Biura melioracyjnego w Krakowie Franciszkowi Vetulaniemu, przydzielając mu do pomocy w pierwszej połowie sezonu roboczego inżyniera Teofila Wszelaczyńskiego.

Pobory służbowe i koszty komisyjne, jakie spowodowało delegowanie wyżej wymienionych inżynierów li tylko do wykonania robót drenarskich przy pomocy bezprocentowych pożyczek, wynosiły ogółem kwotę 63.570 K 23 hal., które pokrył fundusz krajowy.

Ogólny postęp robót do końca 1908 r., oraz koszty tychże robót, obejmujące materiały, robociznę i dozór, jednak bez pomocy inżynierskiej, której koszty jak wyżej wspomniano pokrył fundusz krajowy, przedstawia poniższe zestawienie.

Okręg	Powiat polityczny	Majętności	Obszar wydrenowany	Koszta		Wyplacona na poczet pożyczki kwota		Średni koszt drenowania 1 morga	Uwaga
			w hektarach w morgach	K	h	K	h		
I.	Buczacz Podhajce	6	276 ha 473 morg.	77.129	46	67.569	02	161 kor.	
II.	Przemyśl Sambor	3	99 ha 172 morg.	25.722	60	26.244	62	150 kor.	
III.	Krosno Sanok Rzeszów	6	144 ha 251 morg.	48.406	75	54.840	71	193 kor.	
IV.	Limanowa Grybów Gorlice	7	198 ha 344 morg.	84.832	17	84.459	38	246 kor.	
V.	Wieliczka Podgórze	5	238 ha 414 morg.	92.076	59	105.206	48	222 kor.	
	Razem		955 ha 1660 morg.	328.167	57	338.320	21	198 kor.	

Wysokie koszty robót w III. V. a zwłaszcza IV. okręgu tem wytłumaczyć należy, że podczas robót natrafiono w kilku miejscowościach na kamieniste podglebie.

Mimo tego jednak, że Wydział krajowy na podstawie relacji delegowanych do kierownictwa tymi robotami inżynierów, zwracał uwagę interesowanym właścicielom, że wskutek trudności wykonania, koszty robót będą zbyt wysokie w stosunku do oczekiwanych korzyści, właściciele ci nie zaniechali drenowania swoich gruntów i zgodzili się na poniesienie wyższych kosztów.

Ponadto na podwyższenie kosztów robót drenarskich wpłynął brak materiału drenowego, jaki ogółem w r. 1908 w całym kraju dał się odczuć, wskutek tego w licznych wypadkach właściciele zmuszeni byli sprowadzać drewny z cegielni szlązkich, morawskich, a nawet niższo-austryackich.

Jak to w sprawozdaniu o melioracjach wyjaśniono, brakowi temu Wydział krajowy starał się zapobiedz przez wypożyczenie większym cegielniom pięciu wielkich pras drenarskich do porędu parowego.

Podjęta jednak akcja na tem polu w r. 1908 prawie żadnych jeszcze nie wydała rezultatów, gdyż z owych pięciu pras, dwie zaledwie i to dopiero w drugiej połowie roku 1908 były czynne.

W miejscu tem wyjaśnić jeszcze należy różnicę między rzeczywistymi kosztami robót, a kwotą wypłaconą na ten cel, na poczet bezprocentowych pożyczek. Różnica pochodzi stąd, że do końca roku 1908 nie wypłacono jeszcze niektórych rachunków za dostarczone materiały, zbyt późno przedłożonych, z drugiej zaś strony, że w ręku interesowanych właścicieli po zastanowieniu robót na okres zimowy, pozostał jeszcze pewien zapas kasowy na zakupno i sprowadzenie materiałów przez zimę, do dalszych robót jakie z wiosną 1909 roku miały być podjęte.

Ogółem na poczet przyznanych w latach 1907 i 1908 pożyczek w kwocie 794.344 K 01 hal. faktycznie wypłacono:

w r. 1907	266.788 K 28 h	
w r. 1908	338.320 „ 21 „	605.108 K 49 h

Z końcem r. 1908, pozostało przeto do wypłaty: 189.235 K 52 h

która to kwota pozostała na lokacyi w Banku krajowym.

Odsetki narosłe z ulokowanej w Banku krajowym gotówki, które w myśl przytoczonej powyżej umowy przypadają c. k. Skarbowi państwa, wynosiły w r. 1908 kwotę 14.100 K 80 hal.

Gdy przeto c. k. Skarb państwa w r. 1908 zapłacił tytułem odsetek od zaciągniętych w Banku kraj. pożyczek	41.000 K — h
w tym samym jednak czasie pobrał z tymczasowych lokacyj faktycznie zatem zapłacił c. k. Rząd z funduszków państwowych tylko	14.100 „ 80 „ 26.899 K 20 h

Natomiast koszta, jakie z powodu wykonywania robót przy pomocy bezprocentowych pożyczek zmuszony był w r. 1908 pokryć fundusz krajowy, wynosiły jak wyżej przytoczono kwotę **63.570 K 23 h.**

W ciągu roku 1908 wpłynęły jeszcze następujące dalsze podania o udzielenie bezprocentowych pożyczek:

1) powiat Biała	1 folwark na	30 morgów drenowania	
2) „ Brzesko	4 „ „	1.750 „ „	
3) „ Brzozów	1 „ „	200 „ „	
4) „ Buczacz	1 „ „	400 „ „	
5) „ Chrzanów	1 „ „	57 „ „	
6) „ Jaworów	1 „ „	100 „ „	
7) „ Kołomyja	1 „ „	260 „ „	
8) „ Mościska	2 „ „	468 „ „	
9) „ Pilzno	1 „ „	50 „ „	
10) „ Przemyśl	1 „ „	250 „ „	
11) „ Przemyślany	2 „ „	229 „ „	
12) „ Sambor	2 „ „	125 „ „	
13) „ Stanisławów	1 „ „	80 „ „	
14) „ Tarnopol	1 „ „	87 „ „	osuszenia rowami
15) „ Tłumacz	1 „ „	800 „ „	drenowania
16) „ Wadowice	1 „ „	94 „ „	
17) „ Zbaraż	1 „ „	200 „ „	
18) „ Żółkiew	1 „ „	600 „ „	

Ogółem tedy zgłoszono jeszcze o wykonanie drenowania lub osuszenia rowami obszar 5.780 morgów w 24 majątnościach.

Doliczając wyżej wykazane nowe zgłoszenia do 227 zgłoszeń dawniejszych, których wykaz przedłożony został Wysokiemu Sejmowi w sprawozdaniach Wydziału krajowego za rok 1906 i 1907, okazuje się, że po koniec 1908 roku wpłynęło ogółem 251 zgłoszeń o wykonanie robót przy pomocy bezprocentowych pożyczek dla drenowania, względnie osuszenia rowami 56.464 morgów.

Plan umorzenia

pożyczki kor. 500.000 kor. w 4% obligacjach komunalnych IV. emisji Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem udzielonej Wys. Wydziałowi krajowemu (Drenow. i osusz. gruntów).

Data wymagalności			Nr. porządk. raty	Półroczna rata		z tego przypada na						Kapitał do spłacenia pozostały		UWAGA	
rok	mie- siąc	dzień		kor.	gr.	kapitał		procent		dodatek admin.		kor.	gr.		
						kor.	gr.	kor.	gr.	kor.	gr.				
1908	IX.	1	1	10.250	—	—	—	10.000	—	250	—	500.000	—		
1909	III.	1	2	"	—	—	—	10.000	—	250	—	500.000	—		
"	IX.	1	3	"	—	—	—	10.000	—	250	—	500.000	—		
1910	III.	1	4	"	—	—	—	10.000	—	250	—	500.000	—		
"	IX.	1	5	"	—	—	—	10.000	—	250	—	500.000	—		
1911	III.	1	6	"	—	—	—	10.000	—	250	—	500.000	—		
"	IX.	1	7	"	—	—	—	10.000	—	250	—	500.000	—		
1912	III.	1	8	"	—	—	—	10.000	—	250	—	500.000	—		
"	IX.	1	9	"	—	—	—	10.000	—	250	—	500.000	—		
1913	III.	1	10	"	—	—	—	10.000	—	250	—	500.000	—		
"	IX.	1	11	"	—	—	—	10.000	—	250	—	500.000	—		
1914	III.	1	12	"	—	—	—	10.000	—	250	—	500.000	—		
"	IX.	1	13	"	—	—	—	10.000	—	250	—	500.000	—		
1915	III.	1	14	"	—	—	—	10.000	—	250	—	500.000	—		
"	IX.	1	15	"	—	—	—	10.000	—	250	—	500.000	—		
1916	III.	1	16	"	—	—	—	10.000	—	250	—	500.000	—		
"	IX.	1	17	"	—	—	—	10.000	—	250	—	500.000	—		
1917	III.	1	18	83.712	50	75.000	—	8.500	—	212	50	425.000	—		
"	IX.	1	19	8.712	50	—	—	8.500	—	212	50	425.000	—		
1918	III.	1	20	131.150	—	125.000	—	6.000	—	150	—	300.000	—		
"	IX.	1	21	6.150	—	—	—	6.000	—	150	—	300.000	—		
1919	III.	1	22	153.075	—	150.000	—	3.000	—	75	—	150.000	—		
"	IX.	1	23	3.075	—	—	—	3.000	—	75	—	150.000	—		
1920	III.	1	24	76.537	50	75.000	—	1.500	—	37	50	75.000	—		
"	IX.	1	25	1.537	50	—	—	1.500	—	37	50	75.000	—		
1921	III.	1	26	75.037	50	75.000	—	—	—	37	50	—	—		
				Razem	500.000										

Przy każdej racie należy złożyć na stempel do rachunku hal. 10.

Ze zgłoszeń powyższych po koniec 1908 roku załatwiono (t. zn. pożyczkę zrealizowano) 39, i wykonano roboty dla drenowania, względnie osuszenia rowami obszaru 3.289 morgów, cofnięto zaś 6 zgłoszeń obejmujących roboty na obszarze 1.549 morgów.

Wobec tego pozostało z końcem r. 1908 do załatwienia ogółem 206 zgłoszeń na drenowanie, względnie osuszenie rowami 51.576 morgów.

Nadmienić przytem należy, że ze zgłoszonych powierzchni w licznych wypadkach tylko część może być wydrenowaną przy pomocy bezprocentowej pożyczki której wysokość należy w pierwszym rzędzie od dostatecznego zabezpieczenia w $\frac{2}{3}$ częściach wartości hipoteki.

Przedstawiwszy powyższy stan sprawy, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 31. sierpnia 1909 l. 85.839 o udzielaniu pożyczek bezprocentowych na osuszenie i drenowanie gruntów.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
St. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Tadeusz Pilał w. r.
Członek Wydziału krajowego.